

WPOWIEDZENIA

ZDANIA

RÓWNOWAŻNIKI ZDAŃ

zawierają czasownik w formie osobowej   nie zawierają czasownika w formie osobowej
(2,3)
lub wcale nie zawiera czasownika (1)

Gdzie jest Łukasz?

Czytajcie!

Rozbiłem szybę..

(1) Gdzie Łukasz?

(2) Czytać!

(3) Rozbito szybę.

Zdanie to grupa powiązanych ze sobą wyrazów tworzących zrozumiałą informację. Każde zdanie musi zawierać **czasownik w formie osobowej**.

Rodzaje zdań:

oznajmiające,

Przyjeżdżamy do Krakowa we wtorek.

pytające,

O której godzinie odlatuje samolot?

rozkazujące,

Proszę zapiąć pasy.

wykrzyknikowe.

Dostałem piątkę z fizyki!

Rodzaje zdań:

pojedyncze (zawiera tylko jedno orzeczenie),

Przyszli do nas goście.

złożone (zawiera więcej niż jedno orzeczenie)

Przyszli do nas goście i zjedliśmy razem kolację.

Rodzaje zdań:

nierozwinięte (składa się z podmiotu i orzeczenia lub samego orzeczenia),

Idzie.

Zosia idzie.

rozwinięte (oprócz podmiotu i orzeczenia występują również ich określenia)

Mała Zosia idzie dzisiaj pierwszy raz do szkoły.

Mała Zosia idzie.

CZĘŚCI ZDANIA

Nazwa	Określa:	Pytania
Orzeczenie	Wyraża czynność	Co robi? Co się z nim dzieje? W jakim jest stanie.
Podmiot	Jest wykonawcą czynności	Kto? co?
Przydawka	Określa rzeczownik	jaki?, który? czyj? ile? czego? z czego?
Dopełnienie	Określa czasownik	pytania przypadków oprócz mianownika i wołacza
Okolicznik	Określa czasownik	patrz wykres.

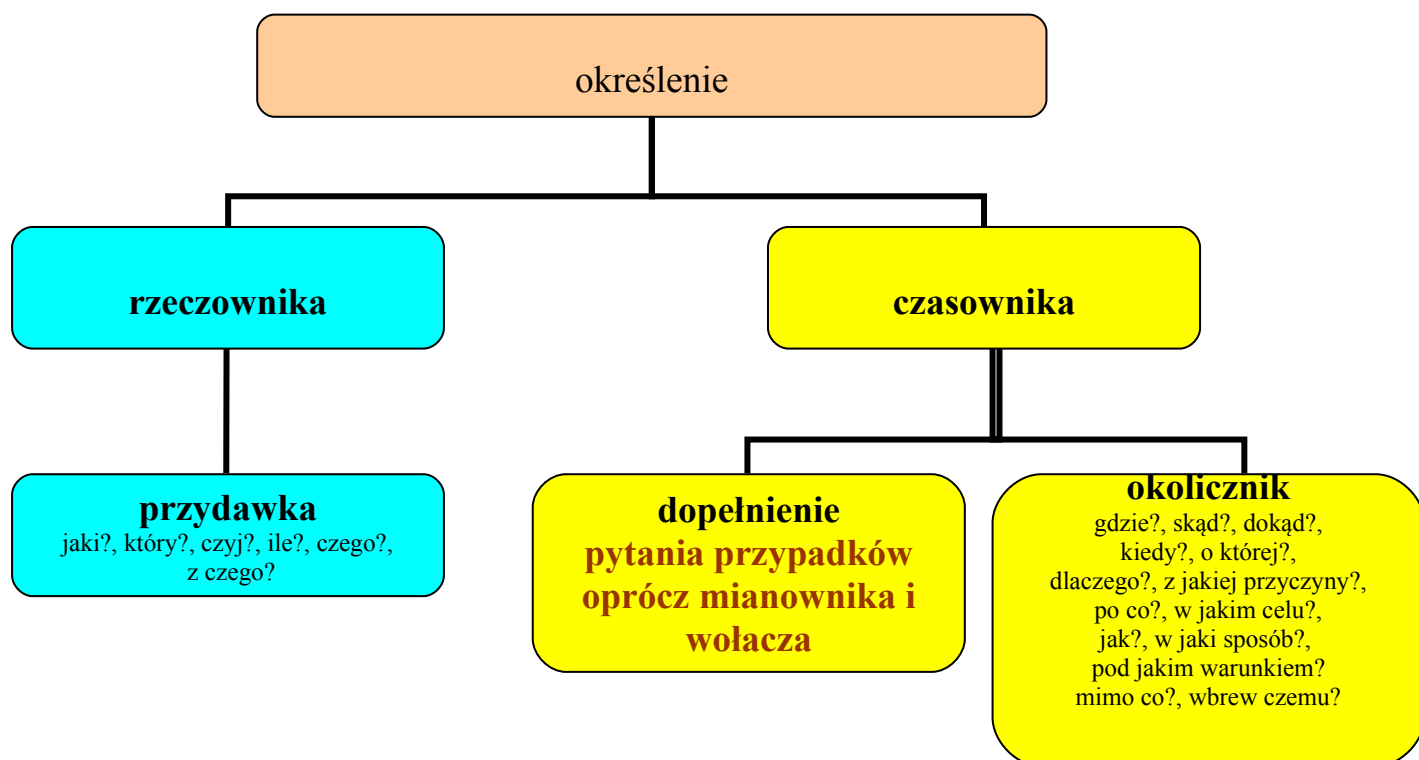
Orzeczenie – to wyraz w zdaniu, który wyraża czynność lub stan podmiotu. Orzeczeniem w zdaniu jest zazwyczaj czasownik w formie osobowej.

Podmiot – to wyraz w zdaniu, który wykonuje czynność. Podmiotem jest najczęściej rzeczownik w mianowniku (Anna stoi przed lustrem..) lub inne części mowy np. przymiotnik (Ładna stoi przed lustrem.)

Przydawka to część zdania określająca rzeczownik. Może być wyrażona rzeczownikiem, przymiotnikiem, liczebnikiem.

Dopełnienie to część zdania określająca czasownik. Dopełnieniem jest najczęściej rzeczownik lub wyrażenie przyimkowe.

Okolicznik to część zdania określająca czasownik. wskazuje na okoliczności towarzyszące danej czynności. Okolicznik może być wyrażony na przykład wyrażeniem przyimkowym, lub przysłówkiem.

Części zdania mogą być:

1. jednowyrazowe (*Janek – pisze – teraz – list*)
2. wielowyrazowe
(*Janek Kowalski – jest teraz – zajęty – pisaniem – listu – o Starym Mieście*)

Związki wyrazowe:

Związek wyrazowy to para wyrazów połączonych ze sobą znaczeniem. Jeden jest określany, czyli nadrzędny, a drugi określający, czyli podrzędny. Możemy dokonać podziału związków wyrazowych w dwojaki sposób:

1. Związki współrzędnie (*wsie i konie, mały a uparty*) – pomiędzy wyrazami nie możemy postawić pytania. Wszystkie wyrazy są współrzędnie (równie) wobec siebie.
2. Związki głównie - związek podmiotu i orzeczenie (*Wojtek idzie.*). Pomędzy wyrazami możemy postawić pytania, przy czym można zapytać zarówno wyrazem Wojtek (Wojtek - co robi? – idzie) jak i wyrazem idzie (idzie – kto? co ? – Wojtek).
3. Związki poboczne – związki pozostałych części zdania (*książka – jaka? – kucharska*). W tym przypadku tylko jednym wyrazem możemy zapytać o drugi wyraz. Wyraz „zadający” pytanie jest wyrazem nadrzędnym, a wyraz odpowiadający na pytanie jest wyrazem podrzędnym.